

De “l'exorbitant privilegi” a la marginació. Al dòlar li queden 10 anys de vida com a moneda hegemònica al món. El iuan xinès es postula per a liderar l'univers multipolar i multimonedada que s'està gestant. I l'euro serà una de les grans monedes. La qüestió, segons l'ex-director gerent de l'FMI Michel Camdessus, és si la transició serà tranquil·la o brutal.

A la cimera del G-20 de 2011, presidida per Nicolas Sarkozy, s'havien de prendre decisions per es-

La lenta agonia del dòlar

El 85% de les transaccions econòmiques al món són en dòlars, i la majoria del deute s'emet en aquesta moneda. L'or i el petroli es mesuren en dòlars, i la resta de monedes tenen valor només amb relació al dòlar. Així doncs, qualsevol paper que tingui impresa la cara d'algun president dels Estats Units és garantia de solvència i hegemonia econòmica. Com a mínim, fins avui.

Investit rei de les divises el juliol de 1944 amb els acords de Bretton Woods per reconstruir l'economia mundial després de la Segona Guerra Mundial, la moneda de reserva del món començaria a gaudir d'una llarga llista de privilegis, que el president francès Charles de Gaulle va batejar com “l'exorbitant privilegi” del dòlar. Però ha plogut molt, d'ençà d'aquella guerra. Quan l'any 1971 el president

nord-americà Richard Nixon va posar fi als tipus de canvi fix respecte del dòlar, i va donar, doncs, per acabats els acords de Bretton Woods, obria la porta a un descontrol perpetu dels tipus de canvi, als desequilibris de les balances per compte corrent, a l'acumulació de grans masses d'estalvi i liquiditat i a l'endeutament general. Des d'aleshores, la manca d'encert i la inacció del Fons Monetari Internacional, que havia nascut l'any 1945 amb la missió de fomentar la cooperació monetària internacional i garantir l'estabilitat financera, abonaria el terreny per a les crisis financeres dels anys noranta a Mèxic i el Sud-est asiàtic.

Campi qui pugui. “L'FMI ha fracassat, hem viscut en un no sistema monetari internacional, sense disciplina, on les decisions es prenen mirant només

el curt termini. Aquestes decisions han provocat els desordres internacionals que són a l'origen de la crisi”. Qui fa aquesta constatació és un ex-director gerent de l'FMI, el francès Michel Camdessus. En un esmorzar organitzat per la Fundació d'Estudis Jordi Pujol, Camdessus, que va estar al capdavant de l'FMI entre els anys 1987 i 2000, denuncia que “hi ha un silenci greu sobre aquest no sistema, que és un dels problemes més greus que patim. Si no el resollem, la propera crisi és a la cantonada”.

Aquesta indisciplina ha creat desequilibris, hiperabundància de liquiditat durant la primera dècada del segle XXI, i en conseqüència un endeutament generalitzat, i moviments sense cap relació amb l'economia real. A la cimera del G-7 de l'any 2008, quan ja havia esclatat la crisi financera als Estats Units i ja hi havia indicis que no seria un episodi passatger, els responsables polítics van encomanar a una comissió de savis un informe sobre aquella crisi i les mesures que es podien prendre per frenar-la. Aleshores, és cert, ningú

FRANCE 2011 MONDE, NOUVELLES IDÉES

tablir un control clar sobre el sistema monetari internacional. Però el debat va quedar arraconat.

no intuïa la magnitud de la tragèdia. Una vintena de persones es van abocar a aquesta difícil tasca, entre les quals, ex-responsables de la Reserva Federal, del Banc de Pagaments de Basilea, de l'FMI i fins i tot un ex-president alemany. Camdessus fou un d'ells. L'informe es discutiria a la cimera del G-20 el 2011, a Canes. Però la crisi del deute sobirà va acabar monopolitzant una cimera en què, malgrat el seu eslògan, "nou món, noves idees", no es va concretar cap idea per a restablir un sistema monetari internacional ferit. "Vaig entregar aquell informe a Nicolas Sarkozy, que presidia la cimera, i em va respondre que ell ho arreglaria de seguida, que tot era molt interessant. Però aquell informe va anar dins d'una ampolla al mar...", ironitza l'ex-director gerent de l'FMI.

El missatge de l'ampolla. Michel Camdessus desglossa el contingut d'aquell informe, en què es suggeria recuperar el poder de l'FMI com a òrgan supervisor, i fins i tot sancionador per als incomplidors, de les polítiques

canviàries mundials. En primer lloc, els savis reclamaven una "instància legítima", és a dir, que acceptés un nou equilibri mundial i donés entrada a noves divises en el mercat monetari mundial. En aquest sentit, Camdessus remarca que és inconcebible que, a l'FMI, "encara hi manin només els Estats Units, i que Europa, el Japó i altres potències callin i acatin. Els països emergents han d'estar-hi decentment representants". "Vivim en un règim dominat pel dòlar, tot i que ja hem començat la transició cap a un món amb diversos blocs monetaris que equilibraran el pes del dòlar, i aquests han de tenir un pes proporcional a l'FMI", sentència.

En segon lloc, els experts reclamen un canvi de focus de la vigilància que practica aquest organisme. Van denunciar que la vigilància s'exerceixi majoritàriament sobre els països més dèbils i, en canvi, es facin els ulls grossos sobre els països d'importància sistèmica: "Hi ha un pacte de no agressió entre els set països més grans i s'ataca els dèbils. Però el nou FMI

ha de poder sancionar els qui duguin a terme polítiques monetàries deslleials per competir a l'exterior. En aquest sentit, Camdessus recorda que la crisi mexicana del 1997 i la xinesa de l'any 2000 van ser conseqüència de la liberalització dels mercats de canvi sense cap control.

Però, a més d'una vigilància monetària, en l'informe que mai no van llegir els mandataris presents a la cimera del G-20 es manifestava la necessitat que l'FMI també exercís una vigilància financera i no només monetària. Amb tot, aquesta institució no té establerta aquesta competència en els seus estatuts.

Un altre punt que de ben segur no hauria satisfet els set països que lideren l'FMI és el que feia referència al repartiment del poder. "El control no pot estar a les mans d'uns pocs. És urgent que, a l'FMI, hi tinguin una presència més directa els països, i per comptes de deixar a les mans dels alts funcionaris i els buròcrates les decisions, que aquestes les prenguin els ministres de cada país. I per acabar d'emipar els qui manen, el comitè de savis va proposar de suprimir el privilegi que el president de l'FMI sigui sempre un europeu i el del Banc Mundial, dels Estats Units. "Per què no pot ser un mexicà, qui dirigeixi aquestes institucions?", és pregunta Camdessus, que com a francès es va poder beneficiar d'aquest privilegi per situar-se durant 13 anys al capdavant de l'FMI. Ell mateix assegura que "només canviant dues o tres paraules de la carta magna de l'FMI es produirien canvis molt significatius", però és conscient que els qui ara poden exercir control sobre els altres "no estaran disposats a canviar les regles del joc perquè aquests altres els controlin a ells".

N'és un exemple ben il·lustratiu el dels paradisos fiscals. 69 dels 192 països que formen part de l'ONU tenen estatus de paradís fiscal. Per a supervisar aquests estats, caldria fer una llei que els imposés un règim fiscal diferent. Una hipòtesi totalment absurda si es té en compte que en aquest organisme les decisions es prenen per majoria absoluta... "És una situació vergonyosa que és pràcticament impossible, si no impossible, de resoldre. El sistema és en ell mateix molt pervers", rebla Michel Camdessus.

L'ex-director gerent del FMI Michel Camdessus vaticina que aviat el dòlar deixarà de ser hegemònic. El iuan xinès serà la principal moneda mundial.

El món multimonedat. Evidentment, aquest no sistema de control de l'FMI ha estat l'escenari perfecte per a un dòlar que ha campat lliurement pel món mentre la resta de potències econòmiques no eren prou fortes per a qüestionar el seu regnat. Però la truita fa temps que ha començat a girar-se. Si ens refiem de les previsions, ben aviat assistirem al funeral del dòlar com a referència monetària: l'any 2025, el PIB de la Xina superarà el d'Europa, i el 2030 haurà trepitjat el gegant nord-americà.

En aquest nou món multipolar seran inacceptables els privilegis de què fins ara gaudeix el dòlar, com l'autonomia

macroeconòmica, ingressos per senyotatge, tipus d'interès baixos, avantatge competitiu financer —és l'únic país que pot pagar els seus deutes imprimint diner— i escassa pressió per a ajustar els seus comptes. Ni la Xina, ni l'Índia, ni Rússia, ni el Brasil o Sud-àfrica, po-

“L'euro és una obra mestra de la història monetària, té futur”, assegura Camdessus

tències cridades a canviar l'ordre mundial, no acceptaran la subjugació de les seves economies a unes directrius sorgides de la Segona Guerra Mundial i controlades per un país que haurà perdut el comandament del planeta.

Així, el dòlar perdrà el monopoli monetari i s'haurà d'adaptar a un oligopoli on la rúpia índia, el iuan xinès, i, fins i tot, l'euro, guanyaran poder en els propers deu anys, segons defensa Camdessus.

Sí, l'euro també. “No tinc cap dubte que l'euro serà una de les grans monedes del futur. És una obra mestra de la història monetària, un encert, i lògicament sobreviurà, encara que ara es parli molt de la seva hipotètica mort. Precisament, si alguna cosa es pot recriminar a la moneda única europea és la seva fortalesa enfront del dòlar”, assegura l'ex-director gerent de l'FMI.

A parer seu, ni Grècia ni cap altre país no abandonaran l'euro, perquè “seria una catàstrofe per al país sortint, ja que la seva economia es desplomaria instantàniament”. Pel que fa a la lliura, la considera una moneda “massa forta” per als anglesos, amb una economia essencialment financera, que fa molt difícil la seva gestió. És per això que creu que la lliura no tindrà un paper destacat en el nou escenari multimonedat.

En tot cas, Camdessus també considera que Europa no ha fet bé els deures de supervisió amb les economies sota el paraigua de l'euro. Defensa que la UE “com l'FMI, tampoc no ha exercit una veritable vigilància sobre els seus països per a poder copsar els indicis que ja assenyalaven quins problemes vindrien. Ho va fer molt malament, perquè no va entendre els avisos que donava Grècia”. Com a conseqüència d'això, conclou Camdessus, la Comissió Europea s'ha vist obligada a demanar finançament al Fons Monetari Internacional per encarrilar una sortida per a Grècia.

Ja no hi ha marxa arrere possible per a reparar alguns danys en l'economia mundial. Però tampoc no es pot aturar el canvi que s'anuncia. El nou univers multipolar i multimonedat arribarà. La incògnita és si arribarà de forma “pactada i tranquil·la”, o de forma “brutal per als mercats”, sentència Camdessus.

Gemma Aguilera